

Nr 46.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om upphävande av den år 1934 beslutade sänkningen av pensionsåldern för vissa civila befattningshavare.

I en inom första kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad motion nr 255 hava herr *Johansson, Johan Bernhard*, och herr *Ernfors* hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag till 1937 års riksdag om sådan revision av det år 1934 antagna tjänstepensionsreglementet, att sänkningen av pensionsåldern för civila befattningshavare må upphävas utom i sådana fall, då en tidigare pensionering motsvarar det allmännas intresse».

Utskottet får till en början erinra, att Kungl. Maj:t i proposition till 1934 års riksdag nr 222 angående rätt till tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen m. m., föreslog en sänkning av pensionsåldrarna för ett flertal befattningshavare.

I sitt utlåtande nr 60 i anledning av berörda proposition anförde *bankoutskottet* i förevarande ämne bland annat följande:

»Ur statsnyttans synpunkt och med hänsyn till det alltmer skärpta kravet på effektivitet i arbetet synes det ej kunna förnekas, att nuvarande pensionsåldrar i många fall äro alltför höga och att en sänkning av åldrarna därför måste anses önskvärd. Det har häremot invänts, att medellivslängdens ökning utgjorde skäl mot en nedsättning av nuvarande pensionsåldrar. Räckvidden av denna invändning synes dock ej böra överskattas. Enligt tillgängliga statistiska uppgifter har medellivslängden under åren 1891—1925 ökat med nära 10 år eller (för män) från 50,9 år till 60,7 år. Denna ökning beror emellertid väsentligen av minskad dödlighet under de första levnadsåren — en omständighet, som torde få anses vara av underordnad betydelse för frågan om lämplig pensionsålder — och endast till mycket ringa del (1,3 år) på en ökning av den återstående medellivslängden vid tidpunkten för inträdet i pensionsåldern. Gentemot den anförda invändningen bör också framhållas, att den fortskridande rationaliseringen och intensifieringen av statsverksamheten — både inom den rent administrativa förvaltningen och inom andra områden av statens verksamhet — numera oftast torde ställa större krav på kroppslig och andlig rörlighet hos befattningshavarna än vad fallet varit under tidigare rådande förhållanden. Att man vid bedömande av frågan om lämplig pensionsålder, åtminstone beträffande de talrika lägre tjänstemannabefattningarna och arbetaranställningarna, jämsides med effektivitets-

synpunkterna även beaktar behovet ur befolkningsfördelningens synpunkter av en tidigare avkoppling av äldre arbetskraft, finner utskottet vara fullt berättigat. De utredningar, till vilka departementschefen i detta avseende hänvisat, giva vid handen, att överskottet inom befolkningens arbetsföra åldrar med därav föranledda svårigheter att bereda arbete åt ungdomen näppeligen torde kunna betraktas såsom ett konjunkturförhållande utan att man här står inför ett problem, som torde komma att kvarbliva och vinna ökad aktualitet för lång tid framåt.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har utskottet i likhet med departementschefen funnit vissa sänkningar av nuvarande pensionsåldrar vara påkallade.»

Med biträdande i huvudsak av Kungl. Maj:ts förslag förordade utskottet, att befattningshavarna skulle fördelas på två åldersgrupper, den ena omfattande lönegraderna 1—12 med en pensionsålder, varierande mellan 60 och 63 år, samt den andra omfattande högre lönegrader med en normal pensionsålder av 65 år.

Vid utlåtandet var fogad en av herrar Lindgren, Ernfors, Silfverstolpe och Leffler avgiven reservation, vari reservanterna — under uttalande av sin betänksamhet mot den radikala sänkning av pensionsåldrarna, som i propositionen nr 22 föreslagits — yrkade, att riksdagen med avslag å nämnda proposition ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa skyndsamt förnyad utredning angående lämplig pensionsålder för tjänstemän i statens tjänst m. fl.

Riksdagen biföll bankoutskottets förenämnda förslag rörande pensionsåldrarnas avvägning. I det av Kungl. Maj:t den 30 juni 1934 utfärdade civila tjänstepensionsreglementet, som trädde i kraft den 1 juli 1935, hava införts bestämmelser angående pensionsålder för olika till reglementet hänförliga befattningar i överensstämmelse med riksdagens sålunda i ämnet fattade beslut.

I den nu föreliggande *motionen* anföres bland annat följande:

Sänkningen av pensionsåldern vore varken till fördel för befattningshavarna själva, som därigenom tillskyndats direkta reduktioner i inkomst under ett antal år, eller gagnade statsverket, som tvärtemot fått vidkännas ökade utgifter för pensioneringsändamål. Hänsynen till de yngres ökade möjligheter till anställning och befordran syntes visserligen värd det största erkännande och beaktande, men det måste likväl konstateras, att lättnaden i krisstrycket nu torde ha gjort läget gynnsammare även för här ifrågavarande grupper i avseende på utsikterna att kunna vinna en utkomst och därigenom ej längre ge samma tyngd som 1934 åt motivet att åvägbringa en arbetskraftsutjämning mellan åldrarna till de yngres favör. Därtill komme att man ej kunde släppa ur sikte, hur omtvistligt och tvivelaktigt till sitt värde det kunde vara att sänka pensionsåldern inför en befolkningsutveckling, som snart komme att relativt sett väsentligt höja åldringarnas antal och därmed öka de arbetsföra åldrarnas ändock stora försörjningsbördor.

Såsom ovan erinrats, var den i motionen berörda frågan om lämpliga pensionsåldrar för statens tjänstemän föremål för en ingående omprövning av 1934 års bankoutskott och riksdag. Sedan riksdagen för endast två år sedan fattade sitt beslut i denna fråga, hava enligt utskottets uppfattning icke inträffat några omständigheter av sådan art, att de kunna motivera ett annat ställningstagande i ärendet än vad då ägde rum. Härtill kommer, att täta rubbningar av de grundläggande reglerna för pensioneringen av statens tjänstemän, exempelvis beträffande pensionsåldrarna, givetvis måste skapa en känsla av osäkerhet för tjänstemännen och i olika avseenden medföra olägenheter jämväl för det allmänna. Stor varsamhet bör därför iakttagas i fråga om ändringar av dessa regler. Med hänsyn till vad sålunda anförts och under åberopande jämväl av vad 1934 års bankoutskott i sitt här ovan återgivna utlåtande nr 60 i ämnet uttalat får utskottet avstyrka bifall till den föreliggande motionen.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion I: 255 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 april 1936.

På bankoutskottets vägnar:

EDVIN LEFFLER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Lindgren*, *Lindley**, *Ernfors*, *Johansson* i Frig-geråker*, *Bjurström**, *Ström* i Lidköping, *Ehrnberg* och *Nilsson* i Mölndal;

från andra kammaren: herrar *Leffler*, *Lovén*, *Laurén*, *Paulsen**, *Andersson* i Falkenberg*, *Severin*, *Mattsson** och *Hilding*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Lindgren* och *Ernfors*, vilka yrkat bifall till den föreliggande motionen.